

Asikkalan kunta

Ikääntyneiden asumistarpeisiin vastaaminen Asikkalassa

Toimenpideohjelma

17.6.2022

Sisällysluettelo

1	Taustaa ja tavoitteet	1
1.1	Selvityksen toteutus	1
2	Asumisen yleiskuva ja ikääntymiskehitys	2
3	Tunnistetut asumistarpeet ja tulevat toimenpiteet.....	6
3.1	Kehittämistarpeet ja toimenpiteet.....	7

17.6.2022

Ikääntyneiden asumistarpeisiin vastaaminen Asikkalassa

1 Taustaa ja tavoitteet

Hankkeen tarkoituksena on saada kattava tilannekuva Asikkalan ikääntyneiden nykyisestä asumisesta. Hankkeessa kartoitetaan ikääntyneille sopivien asumismuotojen tämänhetkinen tarjonta ja korjaustarpeet. Kaikkiaan tavoitteena on laatia ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma vuoteen 2040. Toimenpideohjelma sisältää asuinympäristön ja asuntojen nykytilan kartoituksen ja remonttitarpeiden selvityksen.

Hankkeen konkreettisiksi tavoitteiksi on asetettu:

- Kartoitetaan Asikkala ikääntyneiden nykyinen asumistilanne
- Kartoitetaan ikääntyneille sopivien asumismuotojen tämänhetkinen tarjonta ja korjaustarpeet
- Vahvistetaan tietoutta eri tukimuodoista ja rahoitusratkaisuista korjausten suhteen
- Laaditaan Asikkalan ikääntyneiden asumisen toimintaohjelma vuoteen 2040 saakka (mm. Tarvittavat kunnostuskohteet ja uudisrakentamisen tarve)
- Kartoitetaan yhteisöllisyyttä lisäävien kohtaamispaikkojen määrä ja käyttömahdollisuudet sekä lisätarpeet
- Edistetään asuinympäristön ikäystävällisyyttä sekä yhteisöllisyyttä

1.1 Selvityksen toteutus

Selvityksessä tehtiin myös tilastollinen tilannekuva-analyysi, jonka pohjalta tarkasteltiin Asikkalan kunnan ikääntyneiden asumistilannetta suhteessa verrokkikuntiin. Tässä toimenpideohjelmassa on hyödynnetty tilannekuva-analyysin tietoja soveltuvin osin.

Osana toimenpideohjelman laadintaa Asikkalan ikääntyneille (yli 60-vuotiaille) toteutettiin kysely 17.12.2021 – 25.1.2022 välisenä aikana. Kysely toteutettiin sähköisesti ja kyselyyn oli mahdollista vastata myös paperilomakkeella. Kyselyyn saatiin yhteensä 418 vastausta. Asikkalassa ikääntyneitä kotitalouksia on noin 2 200–2 300, jolloin kyselyn vastausprosentti on noin 19 %. Keskimäärin viidennes ikääntyneistä kotitalouksista vastasi kyselyyn ja otosta voidaan pitää kattavana.

Selvityksessä toteutettiin myös 6 sidosryhmähaastattelua (haastateltiin 3 kiinteistövalittajaa, kunnan vuokra-asunnoista vastaavat ja vanhus- ja vammaisneuvostojen pj. sekä senioriohjaaja). Haastatteluissa kartoitettiin ikääntyneiden asumistarpeita, asuntotarjontaa sekä mm. tarpeita uudisrakentamiselle. Lisäksi hankkeessa toteutettiin työpaja kunnanhallituksen kokouksen yhteydessä, jossa pohdittiin kunnan toimenpiteitä ikääntyneiden asumisen kehittämisessä. Tämän

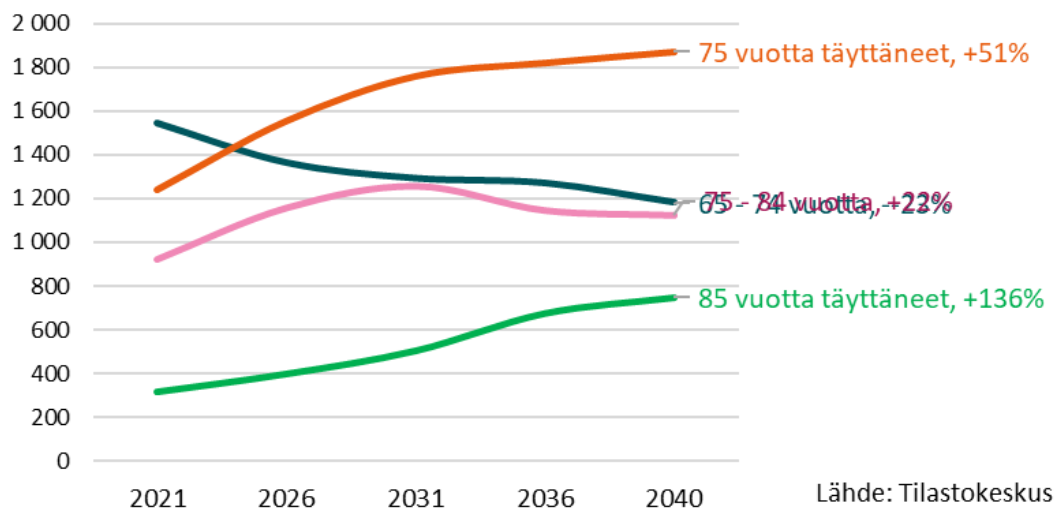
17.6.2022

lisäksi viranhaltijat toteuttivat oman työpajan, jossa pohdittiin kunnassa tehtäviä tarvittavia toimenpiteitä.

2 Asumisen yleiskuva ja ikääntymiskehitys

Asikkalassa noin 93 % ikääntyneistä asuu kotona ja kotona asumisen osuus on noussut vuosi vuodelta. Asikkalassa yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa 51 % vuoteen 2040 mennessä. Ikääntyvien asuntokuntien määrä tulee kasvamaan noin 906:sta vuonna 2020 noin 1 500:n vuoteen 2040 mennessä (+51 %). Yli 85-vuotiaiden määrä kasvaa samalla ajanjaksolla jopa 136 %.

Asikkala: asukkaiden määrä ikäluokittain väestöennusteen mukaan

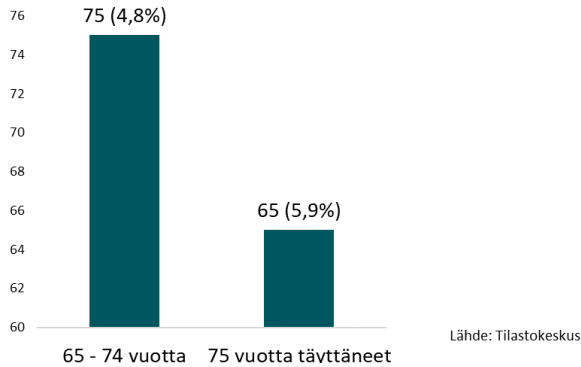

Kuva 1. Väestöennusteet eri ikäryhmissä

Enemmistö (noin 70 %) Asikkalan ikääntyneistä asuu tällä hetkellä omakotitaloissa, pientaloissa tai rivitaloissa. Kerrostaloissa asuu vajaa kolmannes ikääntyneistä. Kerrostaloissa asuvien osalta keskeistä on tarkastella hissittömiä taloja, joissa asuu ikääntyneitä. Ikääntyneiden asuntokuntien määrä kasvaa suhteellisesti sekä absoluuttisesti eniten omakoti- ja paritaloissa, mikäli nykyinen kehitys jatkuu.

17.6.2022

Asikkala: Vähintään kolmikerroksisissa hissittömissä kerrostaloissa asuva ikääntynyt asuntoväestö 31.12.2019

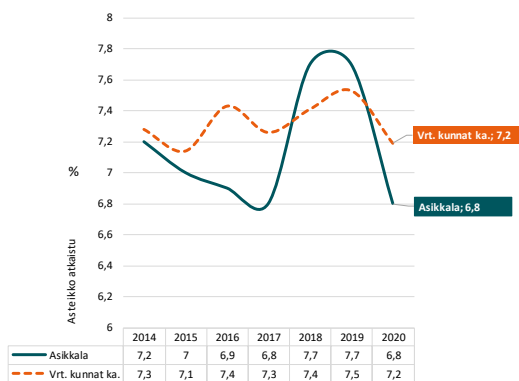

Kuva 2. Hissittömissä kerrostaloissa asuvien määrä

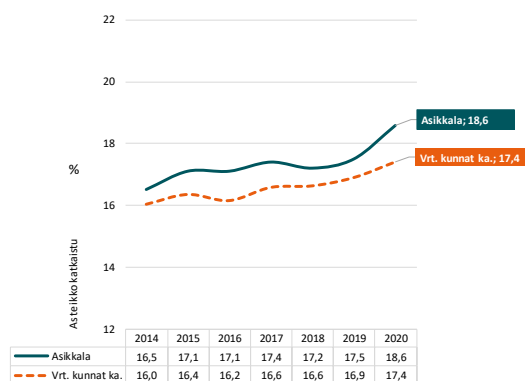
Tällä hetkellä hissittömissä vähintään kolme kerroksisissa taloissa asuu Asikkalassa 65 yli 75-vuotta täyttänyttä. Ikäluokassa 65-74-vuotta luku on jo korkeampi. Jos hissejä ei rakenneta näihin kohteisiin tai ihmiset eivät muuta hissillisiin kohteisiin, kasvaa yli 75-vuotiaiden osuus hissittömissä yli kolmikerroksisissa kerrostaloissa.

Enemmistö (61 %) koko Asikkalan väestöstä asuu omistusasunnossa. Vapaarahoitteisissa vuokra-asunnoissa asuu 18,6 % koko väestöstä ja ARA-rahoitteisissa vuokra-asunnoissa asuu 6,8 %. ARA-asunnoissa asuvien osuus on hivenen pienempi kuin vertailukunnissa keskimäärin. Asikkalan verrokikunnissa asuu keskimäärin 7,2 % ARA-asunnoissa. Asikkalan vertailukunnat löytyvät kuviosta 6.

ARA-rahoitteiset asunnot, osuus kaikista asunnoista

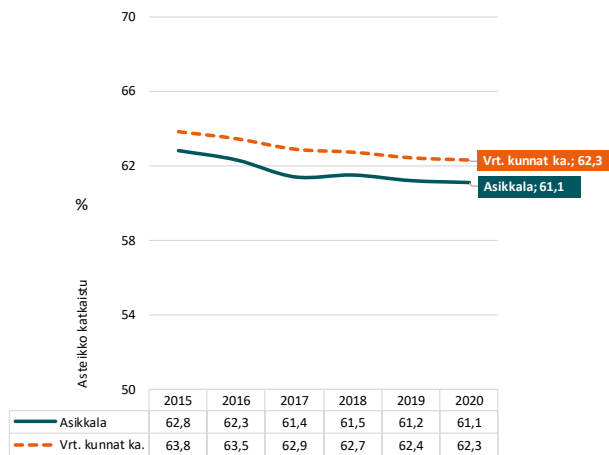
Vapaarahoitteiset vuokra-asunnot, osuus kaikista asunnoista

Kuva 3 ja 4. Vuokra-asuminen Asikkalassa vs. verrokikunnat

17.6.2022

Vapaarahoitteiset omistusasunnot, osuus kaikista asunnoista

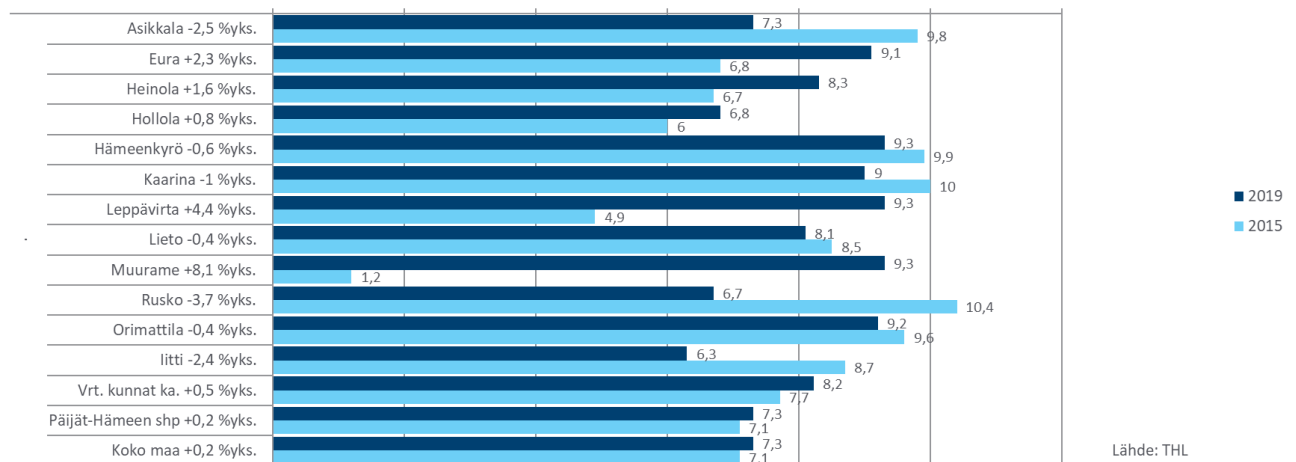

Asikkalassa asuu reilu prosenttiyksikkö enemmän vapaarahoitteisissa vuokra-asunnoissa kuin vertailukunnissa keskimäärin. Tätä lukua selittää se, että ARA-asunnoissa ja omistusasunnoissa asuvia on suhteellisesti hieman vähemmän kuin vertailukunnissa keskimäärin.

Palveluasuminen

Tehostetun palveluasumisen piirissä olevien määrä oli Asikkalassa vuonna 2019 yli 75-vuotiaiden osalta 7,3 %, mikä on hyvin lähellä kansallista keskitasoa. Tehostetun palveluasumisen piirissä olevien ikääntyneiden määrä on viime vuosina laskenut Asikkalassa. Vuonna 2015 peittävyysprosentti oli noin 10 %, joten peittävyys on pienentynyt lähes 3 %-yksikköä.

Tehostetun palveluas. piirissä % 75 vuotta täytt. 31.12. 2015 ja 2019

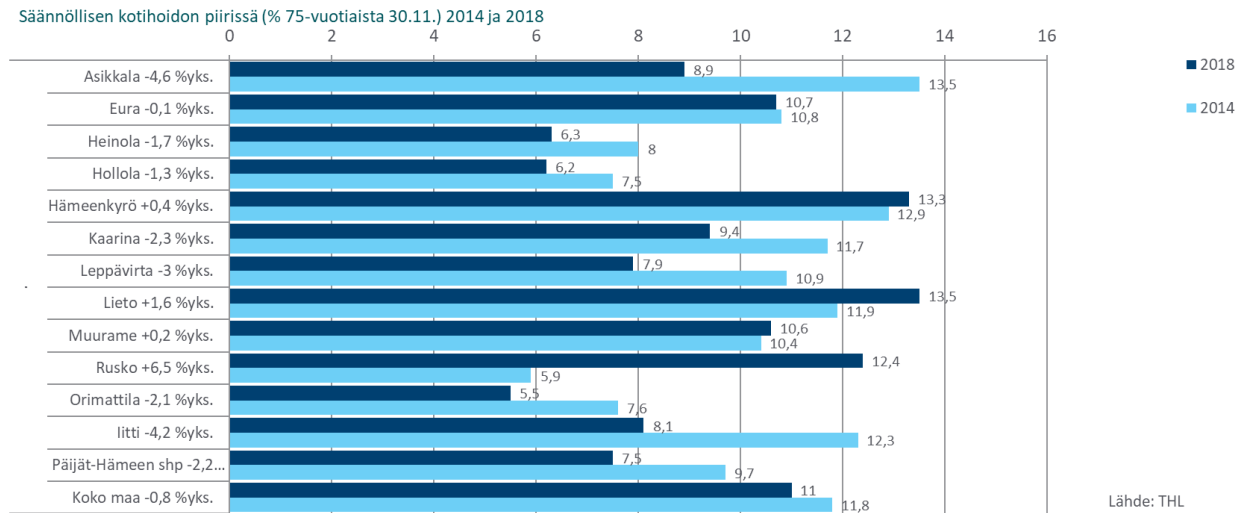

Lähde: THL

Kuva 5. Tehostetun palveluasumisen peittävyys Asikkalassa ja vertailukunnissa

Säännöllisen kotihoidon piirissä olevien yli 75-vuotiaiden osuus oli 8,9 %, mikä on myös jonkin verran alle koko maan tason. Laskua vuodesta 2014 on -4,6 prosenttiyksikköä.

17.6.2022

Kuva 6. Kotihoidon peittävyys Asikkalassa ja vertailukunnissa

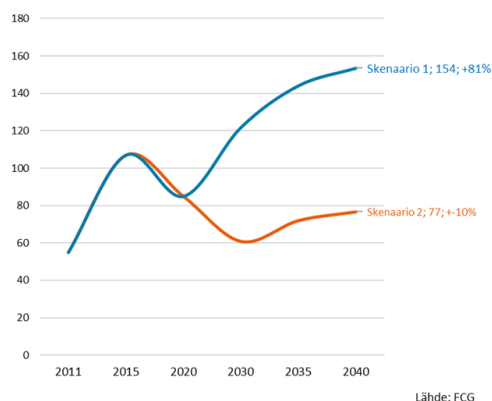
Tulevaa tehostetun palveluasumisen tarvetta voidaan tarkastella eri skenaarioilla. Mikäli tehostetun palveluasumisen peittävyys säilyisi nykyisellään, tulisi tehostetun palveluasumisen paikkamääriä kasvattaa nykyisestä noin 110:sta lähes 160:een. Jotta tehostetun palveluasumisen osuutta voidaan tulevaisuudessa laskea, tulisi muiden asumismuotojen osuutta (mm. tavallisen palveluasumisen, kevyemmät asumisratkaisut) lisätä.

Ikääntyneet ovat heterogeeninen ryhmä ja tärkeää on, että tarjolla on monipuolisia ratkaisuja, jotka vastaavat erilaisiin yksilöllisiin tarpeisiin. Erityisesti tehostettua palveluasumista kevyempiä asumisratkaisuja, esimerkiksi välimuotoisen ja yhteisöasumisen kohteita on tärkeää suunnitella kunnassa tulevaisuutta ajatellen.

Asikkala: ikääntyneiden tehostettu palveluasuminen, asiakkaat (muutos-% 2020-2040)

Skenaario 1: Peittävyys säilyy vuoden 2020 tasolla kussakin ikäluokassa

Skenaario 2: Peittävyys putoaa puoleen kussakin ikäluokassa.

17.6.2022

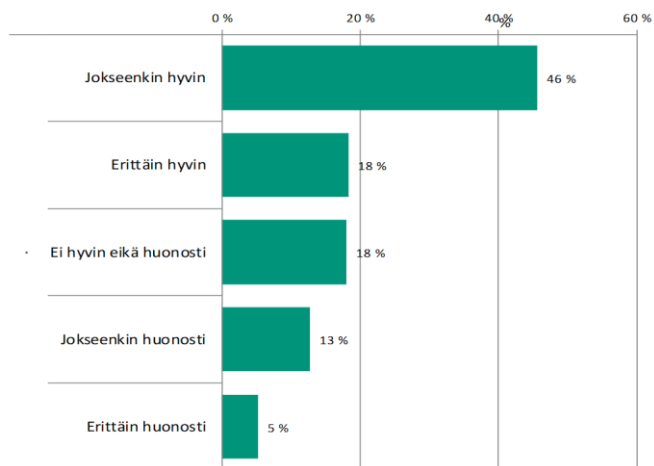
3 Tunnistetut asumistarpeet ja tulevat toimenpiteet

Valtaosa (92 %) ikääntyneistä asuu omassa kodissaan, joten kotona asumista tukevat toimenpiteet ovat ensisijaisia. Tämä tukee myös ikääntyneiden omaa asumistoivetta asumisesta, koska ikääntyneet haluavat asua normaalisti kotona mahdollisimman pitkään.

Asikkalan ikääntyneille toteutetun kyselyn tulokset osoittavat, että tällä hetkellä ikääntyneistä enemmistön asunto vastaa asukkaiden tarpeita esteettömyyden ja arjen sujuvuuden kannalta hyvin.

Jos ajattelette nykyistä asuntoanne ikääntymisen näkökulmasta, kuinka hyvin se vastaa tarpeitanne esteettömyyden ja arjen sujuvuuden kannalta 5–10-vuoden kuluttua?

Kaikki, n=377

Ikääntyneistä 5 % ilmoitti, että nykyisessä asunnossa asuminen tuottaa jo nyt haasteita. Kuitenkin noin viidenneksen mielestä ikääntyneiden nykyinen asunto vastaa asumistarpeita 5–10-vuoden kuluttua huonosti. Vanhemmat ja Asikkalan haja-asutusalueella sijaitsevat asuinrakennukset aiheuttavat eniten haasteita arjen sujuvuuden kannalta. Ennakoinnin näkökulmasta kunnassa ja tulevilla hyvinvointialueella on tärkeää suunnitella kotona asumista tukevia toimenpiteitä jo nyt.

Useissa ikääntyneiden avovastauksissa todettiin, ettei nykyinen asunto sovellu hyvin asumiseen jatkossa, mikäli ikääntyneen oma tai puolison kunto heikkenee. Kriittisimmin arvioivat kunnan vuokra-asunnossa asuvat sekä ennen 60-lukua rakennetuissa talossa asuvat. Tulevat remontit ja niiden kustannukset, liian raskaan ylläpitotyöt sekä lähipalveluiden ja joukkoliikenteen puute rajoittavat nykyisessä asunnossa asumista eniten. Hissin puuttuminen rajoittaa eniten nuorempien ikääntyneiden (60-65 vuotiaiden) asumista. Erilaisia kehityskohteita ja asunnon esteellisyshaasteita nostettiin vastauksissa esiin runsaasti. Esimerkiksi portaat, portaikot, ahtaat tilat ja hissien puuttuminen aiheuttavat haasteita. Lisäksi asunnon syrjäisyys ja palveluiden kaukaisuus ovat yleisiä haasteita.

Ikääntyneistä enemmistöllä on aikomus asua mahdollisimman pitkään nykyisessä asunnossa. Kuitenkin reilu viidennes ikääntyneistä suunnittelee muuttoa seuraavan viiden vuoden sisällä. Enemmistöllä muuttoaikheet liittyvät ikääntymiseen.

Muuttoa harkitsevista enemmistön (70 %) muutto olisi suuntautumassa Vääksyn taajama-alueelle. Useissa vastauksissa tuotiin esiin, että toiveena on muuttaa lähemmäksi palveluita keskustaan. Yleisimmät syyt muutolle liittyvät oman tai puolison toimintakyvyn ja terveydentilan heikkenemiseen (mm. liikkumisen kanssa haasteita, muistisairaudet). Usean ikääntyneen toiveena oli esteetön ja nykyistä pienempi asunto.

17.6.2022

Kyselyn vastausten mukaan ikääntyneistä viidenneksen mielestä Asikkalassa ei ole tarpeeseen sopivia asuntovaihtoehtoja. Vastausten mukaan pulaa seuraavista asunnoista:

- Keskustassa sijaitsevista uusista rivi- ja kerrostaloasunnoista (esim. pienemmät rivitaloasunnot)
- Yksitasoisista ja hyväkuntoisista rivi- ja kerrostalohuoneistoista
- Keskustassa sijaitsevista edullisista /kohtuuhintaista asunnoista
- Asumisoikeusasunnoista
- Yhteisöllisistä asumisratkaisuksista
- Palveluasumisesta

3.1 Kehittämistarpeet ja toimenpiteet

Alla oleviin taulukoihin on koottu Asikkalan kuntaa koskevat kehittämishaasteet sekä suunnitellut toimenpiteet haasteiden ratkaisemiseksi. Esitetyt toimenpiteet perustuvat selvityksessä toteutettuihin haastatteluihin sekä työpajoihin.

1. Kotona asumisen tukeminen ja asuntokannan kehittäminen

Tunnistetut kehittämistarpeet	Toimenpiteet
<p>Haasteena on, että Asikkalassa asuu paljon ikääntyneitä esteellisissä omakoti- ja kerrostaloissa. Kunnassa on esteetöntä asuntokantaa vähäisesti. Haasteena on, että kunnassa ei ole riittävästi asuntoja palveluiden lähellä.</p> <p>Haja-asutusalueella ja maaseudulla on totuttu tulemaan toimeen, mutta todellisuudessa moni joutuu muuttamaan lähemmäs palveluja, mikäli toimintakyky laskee.</p> <p>Haasteeksi tunnistettiin, että Vääksyn taajama-alueella Aniantielle asuu ikääntyneitä paljon, mutta kauppapalvelut ovat kaukana, maasto on mäkinen ja suurin osa taloista on hissittömiä.</p> <p>Kunta saa kyselyitä sopivista kunnan vuokra-asunnoista säännöllisesti. Kysyntää kohtuuhintaiselle asumiselle on myös jatkossa enemmän. Tällä hetkellä haasteeksi tunnistettiin, että nykyiset</p>	<p>Kunnassa selvitetään mahdollisuuksia erilaisille asumisen vaihtoehtoille ja rahoitusmahdollisuuksille. Etenkin rivitalo- ja pientalomaista asumista tarvitaan lisää Asikkalaan. Kauppojen ja palveluiden lähelle tulisi saada lisää asuntoja.</p> <p>Asikkalassa tulisi saada nopeasti uudisrakentamista liikkeelle. Ikääntyneiden yhteisöllisille ja välimuotoisille asumisratkaisuille voisi olla kysyntää ja yhteisöllisen asumisratkaisuja tulisi edistää yhteistyössä soten kanssa.</p> <p>Monella rakennuttajalla onkin hankkeita odottamassa liikkeelle lähtöä.</p> <p>Asikkalassa aktivoidaan yhdistyksiä ja järjestöjä yhteisöllisyyden edistämiseen. Mietintään myös voisiko palveluja viedä enemmän kyläkeskittymiin. Lisäksi tulee pohtia, miten kunta voisi tukea palveluiden kotiin viemistä nykyistä paremmin.</p> <p>Kokonaisuudessaan on hyvä huomioida, että Asikkala on ikääntyvä kunta. Ikääntyneet kannattaa nähdä voimavarana päätöksenteossa ja tulevaisuuden suunnitelmassa.</p>

17.6.2022

<p>kunnan vuokra-asunnot eivät myöskään ole kovin haluttuja.</p> <p>Haasteeksi tunnistettiin, että uudistustanto voi olla monelle ikääntyneelle liian kallista.</p>	
---	--

2. Nykyisen asutokannan edistäminen (kunnan oma + omistusasuminen)

Tunnistetut kehittämistarpeet	Toimenpiteet
<p>Työpajoissa ja haastatteluissa tunnistettiin, että nykyisiin ikääntyneiden asuntoihin liittyy paljon korjaustarpeita. Esteellinen asunto voi johtaa toimintakyvyn heiketessä siihen, että ikääntyneet ovat oman ”kotinsa vankeja.”</p> <p>Asikkalatalojen vuokra-asutokannasta vain yksi talo on esteetön ja vuokra-asuntojen asuinympäristöön liittyy paljon esteellisyshaasteita.</p>	<p>Kunta voi edistää myös nykyisen asutokannan esteettömyyttä erilaisin toimenpitein. Asikkalatalojen kohteet tulisi kartoittaa ja pohtia niiden mahdollisuuksia tuottaa edullista ja esteetöntä asutokantaa keskustan lähistölle.</p> <p>Kunta on sitoutunut kestävän kehityksen toimintaan ja ensisijaisena vaihtoehtona on vanhan korjaaminen, jos vaan suinkin mahdollista.</p> <p>Kunnassa pyritään aktivoida ihmisiä ennakoimaan omaa ikääntymistä.</p>

3. Neuvonta ja ohjaus ikääntyneiden asumisessa

Tunnistetut kehittämistarpeet	Toimenpiteet
<p>Keskusteluissa tunnistettiin, että neuvonta ei ole ollut riittävää.</p> <p>Asikkalassa tunnistettiin olevan tarvetta välimuotoisille ratkaisuille. Toisaalta on epäselvää, voidaanko Asikkalassa lähteä kehittämään yhteisöllistä asumista.</p>	<p>Lisätään tiedottamista, markkinointia ja valistusta suoraan kuntalaisille ja edistetään asumiseen liittyvää neuvontaa. Tiedottamista tulisi tehdä suoraan taloyhtiölle.</p> <p>Senioriohjaajan palkkauksen myötä asumiseen liittyvän neuvonnan parantaminen otetaan yhdeksi tavoitteeksi. Esimerkiksi jaetaan tietoa eri avustuksista suoraan taloyhtiöille sekä kuntalaisille. Toteutetaan yhteistyötä tulevan sotien kanssa, jotta saadaan yhteinen näkemys ja yhteinen suunta kehittämistyölle.</p>

17.6.2022

	<p>Kartoitetaan taloyhtiöitä korjaustarpeista ja esteellisyshaasteista ja keskustellaan heidän kanssaan. Kokonaisuutena tarvitaan yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.</p> <p>Asukas- ja kuulemistilaisuuksia järjestetään säännöllisesti. Välitetään materiaalia ikääntyneille ja taloyhtiöille.</p>
--	--

4. Asuinympäristön suunnittelu ja kehittäminen ja ikääntyneiden osallistaminen

Tunnistetut kehittämistarpeet	Toimenpiteet
<p>Asikkalassa on parannettu kävely- ja pyöräilyväyliä, mutta asuinympäristössä riittää haasteita mäkisyyden vuoksi. Esimerkiksi kehittämishaasteena tunnistettiin, että kunnasta puuttuu esteetön luontopolku.</p> <p>Esteettömyyden kehittämisessä ja huomioimisessa voidaan hyödyntää vanhusneuvostoa.</p>	<p>Kunta huomioi ikääntyneiden kuulemisen eri tavoin, esimerkiksi kyselyillä ja keskustelutilaisuuksilla. Osallistamista tehdään nykyisin melko kattavasti ja sen arvioitiin toteutuvan kiitettävästi. Toimintatapana on myös jatkossakin oltava erilaiset kuulemismenetelmät, jotta ikääntyneiden asia ei tule sivuutetuksi.</p> <p>Asikkalan palvelukeskus Oltermanni ja Asikkalan perhekeskus toimivat ikääntyneiden kohtaamispaikkana tällä hetkellä. Lisäksi seurakunta on rakentanut uuden seurakuntakeskuksen. Erityisesti ikääntyneille ilmaista kuntosalia pidetään hienona juttuna.</p> <p>Kunnassa on aktiivista toimintaa monella järjestöllä. Esimerkiksi Eläkeliitto ja Invalidiliitto järjestävät kunnassa melko paljon erilaista toimintaa ikääntyneille. Myös taloyhtiöitä tulisi aktivoida nykyistä enemmän yhteisöllisyyden edistämiseen. Olisi hyödyllistä pohtia toimenpiteitä, joilla saisi kehitettyä yhteisöllisyyttä taloyhtiöissä.</p> <p>Edelleen jatkossa kunnan toimesta tuetaan järjestöjen ja mm. vanhus- ja vammaisneuvoston roolia ikääntyneiden asioiden edistäjänä. Jatketaan keskustelua tulevista tarpeista ja selvitetään kysyntää erilaisille asumiskonsepteille. Kunnassa tunnistetaan asumiseen liittyvät yhdyspinnat (soten kanssa tehtävä yhteistyö) ja ylläpidetään avointa vuorovaikutusta.</p>

17.6.2022

5. Korjaus- ja uudisrakentaminen

Tunnistetut kehittämistarpeet	Toimenpiteet
<p>Uudisrakentamista on ollut vähäisesti viime vuosina, johon tuen toisaalta kysynnän vähäisyydestä. Esim. YIT:n uusi kohde ollut suunnitteilla, mutta varauksia ei ole tullut riittävästi. Toisaalta tarjonnan vähäisyys heikentää myös kysyntää.</p> <p>Uudisrakentamisessa tulee huomioida sosiaaliset näkökulmat, kuten yksinäisyyden vähentäminen ja yhteisöllisyys. Tähän voidaan vaikuttaa myös lähiympäristön suunnittelulla</p>	<p>Asikkalan kuntastrategiaan yhdeksi tavoitteeksi nostetaan asuminen kehittäminen. Asuntopoliittisissa linjauksissa on mietittävä, miten mahdollistetaan kuntalaisten asuminen Vääksyn keskustassa palveluiden lähistöllä. Kaavoituksen avulla Asikkalassa tuetaan erilaisten asumisratkaisujen syntymistä.</p> <p>Kunnan on tuettava kohtuuhintaisen asumisen järjestämistä. Keinoina ovat olemassa olevien vuokratilojen saneeraus, ja niiden tekemien houkuttelevammaksi sekä uusien kunnan vuokratilojen kaavoitus Anianpellon tien varteen. Kunnassa on tällä hetkellä myös muita kaavoja valmistumassa lähiaikoina, ja kunta panostanut rakennusvalvontaan viime aikoina.</p> <p>Kunnassa järjestetään tonttikampanjoita säännöllisesti jatkossa. Kehittämispalvelut ovat yhteyksissä rakennusyhtiöihin ja yrittää houkutella uudisrakennuskohteiden käynnistämistä Asikkalaan.</p> <p>Pohdittiin mahdollisuutta suunnitella ns. ”miniasuntoja” ja selvitetään tarkemmin, onko Asikkalassa mahdollisuutta kehittää yhteisöllistä asumiskonseptia ikääntyneille.</p>